

จรรยาบรรณว่าด้วยการใช้โดรนเพื่อการสำรวจอย่างระบุเป้าหมาย

ธนกร หล่ออัศวินนนท์

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*ผู้รับผิดชอบบทความ: email thanakorn.lo@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออภิปรายจรรยาบรรณเกี่ยวกับการใช้โดรนเพื่อการสำรวจอย่างระบุเป้าหมายและทำการหาข้อสรุปว่าการใช้โดรนเพื่อการสำรวจอย่างระบุเป้าหมายมีจริยธรรมหรือไม่ และภายใต้สถานการณ์ใดที่ใช้โดรนเพื่อการสำรวจอย่างระบุเป้าหมายมีจริยธรรม การอภิปรายดังกล่าวอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรมโดยเน้นย้ำถึงแนวปฏิบัติในช่วงระหว่างสงคราม ผลของการอภิปรายพบว่าการใช้โดรนเพื่อการสำรวจอย่างระบุเป้าหมายมีจริยธรรมก็ต่อเมื่อเป้าหมายมิใช่พลเรือนผู้บริสุทธิ์หากแต่เป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายเท่านั้น

คำสำคัญ: จริยธรรม, โดรน, การสำรวจอย่างระบุเป้าหมาย

Ethics of Using Drones for Targeted Killings

Thanakorn Lorassawinnont

Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

*corresponding author: email thanakorn.lo@go.buu.ac.th

Abstract

This article objectives are to discuss the ethics of using drones for targeted killings, and to determine whether using drones for targeted killings is ethical and what circumstances that using drones for targeted killings is ethical. The discussion is within the framework of just war theory emphasizing *jus in bello*. The result of the discussion is that using drones for targeted killings is ethical as long as the targets of killings are not innocent civilians but the members of terrorist groups.

Key Words: Ethics, drones, targeted killings

1. บทนำ

การลอบสังหารนายพลระดับสูงของอิหร่านกาเซ็ม โซเลมานี (Qasem Soleimani) โดยโดรนของสหรัฐอเมริกาได้นำไปสู่การตั้งคำถามและถกเถียงกันอย่างกว้างขวางถึงจริยธรรมของการใช้โดรน (drones) เพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมาย (targeted killings) นายพลกาเซ็ม โซเลมานีถูกโดรนของสหรัฐอเมริกาโจมตีใกล้สนามบินกรุงแบกแดด ประเทศอิรัก ในวันที่ 3 มกราคม ค.ศ. 2020 เขาและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของอิรักถูกโจมตีด้วยจรวดมิสไซล์ที่ยิงมาจากโดรนในขณะที่อยู่ในขบวนรถ ส่งผลให้เขาและเจ้าหน้าที่อีก 9 คนต้องเสียชีวิตลง กาเซ็ม โซเลมานีนับได้ว่าเป็นผู้ทรงอิทธิพลที่สุดรองลงมาจากผู้นำสูงสุดของอิหร่านอยาตุลเลาะห์ อาลี คาเมนี (Ayatollah Ali Khamenei) ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของอิหร่านต่อประเทศอื่น ๆ ในตะวันออกกลาง เนื่องจากเขาเป็นผู้บัญชาการของกองกำลังคุดส์ (Quds Force) ซึ่งเป็นหนึ่งในห้าสาขาของกองกำลังปกป้องการปฏิวัติอิสลามของอิหร่าน (Islamic Revolution Guard Corps หรือ IRGC) มีความเชี่ยวชาญด้านสงครามที่ไม่เป็นไปตามรูปแบบ (unconventional warfare) และปฏิบัติการข่าวกรองทางทหาร กาเซ็ม โซเลมานีมีบทบาทในการจัดหาคำแนะนำ เงินทุน อาวุธ ข่าวกอง และการให้ความช่วยเหลือด้านโลจิสติกส์แก่รัฐบาลพันธมิตรและกองกำลังของกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ เช่น ฮามาส (Hamas) และเฮซบอลเลาะห์ (Hezbollah) อย่างไรก็ตามการลอบสังหารนายพลกาเซ็ม โซเลมานีกลับถูกตั้งคำถามถึงจริยธรรมและความชอบธรรมในการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมาย แอกเนส คาลลาร์ดมาร์ด (Agnes Callamard) เจ้าหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติได้กล่าวว่าสหรัฐอเมริกาไม่สามารถแสดงหลักฐานว่ากาเซ็ม โซเลมานีวางแผนที่จะทำการโจมตีในระยะเวลาอันกระชั้นชิดต่อผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา เธอกล่าวต่อไปว่า “นายพลโซเลมานีมีหน้าที่ในการคิดยุทธศาสตร์การทหารและปฏิบัติการต่าง ๆ ของอิหร่านในซีเรียและอิรัก แต่เนื่องจากการขาดการคุกคามต่อชีวิตในระยะเวลาอันกระชั้นชิด การดำเนินการของสหรัฐอเมริกาจึงเป็นเรื่องผิดกฎหมาย” การโจมตีด้วยโดรนในครั้งนี้จึงถือเป็นการสังหารตามอำเภอใจ (arbitrary killing) ซึ่งสหรัฐอเมริกาต้องรับผิดชอบภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (BBC News, 2020) ผู้แทนถาวรของอิหร่านประจำองค์การสหประชาชาติกล่าวว่า “การลอบสังหารนายพลโซเลมานีด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของการก่อการร้ายโดยรัฐ” (Galbraith, 2020) นอกจากสหรัฐอเมริกาแล้ว การสังหารอย่างระบุเป้าหมายด้วยโดรนยังถูกใช้ในปฏิบัติการทางทหารของอิสราเอลด้วย ดังจะเห็นได้จากการโจมตีด้วยโดรนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2020 ที่ที่ราบสูงโกลัน (Golan Heights) บริเวณหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดคุเนตรา (Quneitra) (Aljazeera, 2020) และการโจมตีด้วยโดรนไปยังรถยนต์ของกลุ่มเฮซบอลเลาะห์ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2020 (The Defense Post, 2020) จากข้อมูลที่ปรากฏแสดงให้เห็นได้ชัดว่าการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายดังกล่าวเป็นการใช้จากประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศประชาธิปไตยและส่งเสริมหลักสิทธิมนุษยชนในเวทีนานาชาติ บทความนี้จะแสดงให้เห็นถึงข้อถกเถียงทางปรัชญาจริยศาสตร์เกี่ยวกับการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายและข้อสรุปที่ได้จากข้อถกเถียงต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายนั้นมีจริยธรรมหรือไม่ และภายใต้สถานการณ์ใดบ้างที่การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายนั้นสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องและชอบธรรม

2. นิยามคำศัพท์เฉพาะ

โดรน (drones) หมายถึง อากาศยานไร้คนขับ (unmanned aerial vehicles) ใด ๆ ที่ถูกควบคุมโดยผู้ควบคุมบนภาคพื้นดินที่ห่างไกลออกไป อย่างไรก็ตามคำว่า “อากาศยานไร้คนขับ” ดังกล่าวอาจเป็นคำที่ทำให้เข้าใจผิดเพราะอันที่จริงแล้วอากาศยานเหล่านี้มีคนขับ เพียงแต่ว่าคนขับนั้นควบคุมอากาศยานอยู่ในระยะไกล ดังนั้นจึงควรใช้คำว่า “อากาศยานที่ถูกขับจากระยะไกล” (remotely piloted aircraft) ซึ่งเป็นคำที่เหมาะสมกว่าในการให้คำอธิบายของคำว่า “โดรน” (Keene, 2015)

การสังหารอย่างระบุเป้าหมาย (targeted killings) หมายถึง การสังหารบุคคลที่ถูกเลือกอย่างจงใจ อย่างไรก็ตาม ในวาทกรรมการเมืองสมัยใหม่มักหมายถึงการสังหารบุคคลที่ถูกเลือกอย่างจงใจซึ่งบุคคลนั้นมิได้สร้างภัยคุกคามอย่างกระชั้นชิดต่อชีวิตหรืออวัยวะของบุคคลอื่นและมิได้ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตหลังจากการพิจารณาคดีทางอาญา (Oxford Public International Law, 2011)

ทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรม (just war theory) หมายถึง หลักการตามจารีตประเพณีของจริยธรรมทหารซึ่งต้องการประสาน 3 สิ่งเข้าด้วยกัน คือ การพินาศชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่ดี รัฐมีหน้าที่ปกป้องชีวิตของพลเมืองและต้องปกป้องความเป็นธรรมและการปกป้องชีวิตของผู้บริสุทธิ์และคุณค่าทางศีลธรรมที่สำคัญบางครั้งต้องอาศัยความเต็มใจที่จะใช้กำลังและความรุนแรง ทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรมประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ความชอบธรรมที่จะเข้าสู่สงคราม (*jus ad bellum*) และแนวปฏิบัติในช่วงระหว่างสงคราม (*jus in bello*) (BBC, n.d.) เนื่องจากการจำกัดหน้าของการสังบถความ ดังนั้นการพิจารณาข้อถกเถียงเกี่ยวกับทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรมจะมุ่งเน้นไปที่แนวปฏิบัติในช่วงระหว่างสงครามเท่านั้น

3. จริยศาสตร์ว่าด้วยการสังหารผู้ก่อการร้าย

นักทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรมมักคำนึงถึงผู้บริสุทธิ์ (innocent) กับผู้ที่มีไม่ใช่ผู้บริสุทธิ์ (non-innocent) ผู้บริสุทธิ์หมายถึงผู้ที่ไม่ได้ทำการใด ๆ ให้ตนเองสมควรตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีทางทหาร การโจมตีผู้บริสุทธิ์จึงถือว่ามีผิดหลักการในทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรม อย่างไรก็ตามการโจมตีผู้ที่ไม่บริสุทธิ์หรือสมควรถูกโจมตีจะไม่สามารถกล่าวอ้างได้อย่างมีจริยธรรมว่าตนได้รับสิทธิต่าง ๆ โดยเฉพาะสิทธิที่จะไม่ถูกโจมตี (right not to be attacked) (McMahan, 2009) ซึ่งผู้ก่อการร้ายมีความผิดเนื่องจากได้โจมตีผู้บริสุทธิ์จึงไม่สามารถที่จะกล่าวอ้างถึงสิทธิที่จะไม่ถูกโจมตีได้

ขบวนการก่อการร้ายมีลักษณะที่สำคัญ คือ ก่อให้เกิดความรุนแรงโดยตั้งใจและอุกอาจหรือสร้างภัยคุกคามที่น่าเชื่อถือว่าจะก่อให้เกิดความรุนแรงนั้น กระทำการเพื่อส่งเสริมวาระทางการเมืองและสังคม (political and social agendas) โดยทั่วไปแล้วการโจมตีจะเน้นไปที่เป้าหมายพลเรือนผู้บริสุทธิ์จำนวนน้อยแต่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนที่ใหญ่กว่าหรือผู้นำทางการเมือง และสังหารผู้บริสุทธิ์อย่างตั้งใจ หรือทำร้าย หรือสร้างภัยคุกคามให้แก่ผู้บริสุทธิ์ การโจมตีในสงครามไม่ต่างจากการก่อการร้าย สงครามคือการใช้การทัพ (military campaign) ในการบรรลุเป้าหมายทางการเมือง ส่วนการก่อการร้ายหากขยายตัวในด้านขนาด (scale) และอำนาจในการทำลายล้าง (destructiveness) ก็สามารถประกอบสร้างสงครามได้ (Nathanson, 2010) ดังนั้นการใช้หลักการของทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรมกับผู้ก่อการร้ายจึงสมเหตุสมผล

4. จริยศาสตร์ว่าด้วยการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมาย

ตามทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรม แนวปฏิบัติในช่วงระหว่างสงคราม (*jus in bello*) มีองค์ประกอบทั้งหมด 3 อย่าง ได้แก่ การแยกแยะความแตกต่าง (distinction) หมายถึง การแยกผู้ที่กระทำการรบ (combatants) ออกจากผู้ที่ไม่ได้กระทำการรบ (non-combatants) ความได้สัดส่วน (proportionality) หมายถึง ผู้ที่กระทำการรบต้องไม่ใช้กำลังความรุนแรงเกินกว่าเหตุจนทำให้ผู้ที่ไม่ได้กระทำการรบหรือพลเรือนได้รับผลกระทบ และความจำเป็นทางการทหาร (military necessity) ซึ่งหมายถึง การโจมตีใด ๆ จะต้องช่วยให้เอาชนะข้าศึกศัตรูและการโจมตีเหล่านั้นจะต้องพุ่งเป้าไปที่เป้าหมายทางการทหารที่ชอบธรรม การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายจะมีความชอบธรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับ 3 องค์ประกอบดังที่กล่าวมา ดังนั้นการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายที่มีความชอบธรรมนั้นจะต้องมีการแยกแยะเป้าหมายให้ชัดเจนว่าต้องการจะสังหารใคร จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย ตารางเวลาที่เป้าหมายมักจะทำในแต่ละวัน ครอบครัวและเพื่อนบ้านของเป้าหมายเพื่อที่จะสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างเป้าหมายกับคนอื่น ๆ ได้ (Walzer, 2016) การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายเป็นการ

ทำให้เป้าหมายแคบลงและเป็นการหลีกเลี่ยงการเสียชีวิตของพลเรือนอันเนื่องมาจากปฏิบัติการทางทหาร การสังหารผู้ก่อการร้าย เป็นเป้าหมายทางการทหารที่พึงปรารถนาและถูกต้องชอบธรรม สมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายมิได้สู้รบภายใต้กฎแห่งสงครามและไม่สามารถที่จะมองว่าเขาเหล่านั้นเป็นพลเรือนปกติได้เนื่องจากพวกเขาเกี่ยวข้องกับต่อสู้โดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกา (Dimstein, 2012 as cited in Rae, 2014, p. 65) นอกจากนี้โดรนยังถูกใช้เพื่อลดความเสียหายที่จะเกิดแก่ทหารฝ่ายของตนเองด้วย เนื่องจากโดรนได้ถูกใช้เป็นยุทธโศปกรณ์ในการโจมตีเป้าหมาย ทำให้ไม่ต้องใช้กองกำลังทหารในการบุกเข้าไปยังพื้นที่ของศัตรู (Rudolf, 2014) ในแง่ของความได้สัดส่วน การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายเป็นตัวเลือกที่ดีเพราะมันไม่ได้สร้างความเสียหายแก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์โดยทั่วไป การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายเป็นการโจมตีรายบุคคล ดังนั้นการระเบิดโรงไฟฟ้า หรือการตัดการคมนาคมด้วยการวางระเบิดทางรถไฟจะไม่เกิดขึ้น (Meisels, 2018) นอกจากนี้รัศมีการระเบิดที่เกิดจากมิสไซล์ที่ยิงมาจากโดรนยังแคบกว่ารัศมีการระเบิดของกระสุนอื่น ๆ เช่น กระสุนที่ถูกปล่อยจากเครื่องบินขับไล่ เป็นต้น (Rae, 2014) และเมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นทางการทหารแล้วจะเห็นได้ว่าการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รัฐสามารถเอาชนะผู้ก่อการร้ายได้

อันที่จริงแล้วโดรนเป็นยุทธโศปกรณ์ที่ไม่ได้เป็นอันตรายมากไปกว่ายุทธโศปกรณ์อื่น ๆ เช่น เครื่องบินขับไล่ เครื่องบินทิ้งระเบิด หรือรถถัง แม้ว่าโดรนอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายข้างเคียง (collateral damage) หรือลูกหลงกับผู้ที่มิได้กระทำการรบได้ แต่เครื่องบินขับไล่ เครื่องบินทิ้งระเบิด หรือรถถังก็สามารถสร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่มิได้กระทำการรบได้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามต้องถือว่าโดรนมีประสิทธิภาพมากที่สุดแล้วในการหลีกเลี่ยงความเสียหายข้างเคียง เพราะถ้าหากใช้ยุทธโศปกรณ์ที่เป็นไปตามแบบแผน (conventional) มากกว่าและใช้เทคโนโลยีต่ำกว่า เช่น รถถัง หรือเฮลิคอปเตอร์ ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นก็จะมีมาก มาตรการที่ไม่แม่นยำเหล่านี้ก่อให้เกิดการสูญเสียของชีวิตพลเรือนมากกว่า (Statman, 2014)

การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายต้องการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ที่ซับซ้อนมาก เช่น ระบบดาวเทียม ดังนั้นโครงการโดรนที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมาพร้อมกับความเหนือกว่าทางอากาศ (air superiority) ของประเทศผู้ใช้ เช่น โครงการโดรนของสหรัฐอเมริกาในอัฟกานิสถาน ปากีสถาน และเยเมน ซึ่งตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actors) อย่างขบวนการก่อการร้ายไม่มีศักยภาพดังกล่าว โดรนจึงเป็นเครื่องมือของรัฐในการปราบปรามกลุ่มก่อการร้ายได้เป็นอย่างดี และเมื่อพิจารณาถึงแนวปฏิบัติในช่วงระหว่างสงคราม (*jus in bello*) แล้ว การโจมตีด้วยโดรนนั้นเข้าหลักการการแยกแยะความแตกต่าง ความได้สัดส่วน และความจำเป็นทางการทหาร (Meisels, 2018)

แม้ว่านักวิชาการบางส่วนจะเห็นด้วยกับการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมาย แต่ก็มีนักวิชาการบางส่วนที่เห็นว่าการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายนั้นผิดจริยธรรม ประการที่หนึ่ง การแยกแยะความแตกต่างระหว่างผู้ที่กระทำการรบและผู้ที่ไม่ได้กระทำการรบเป็นสิ่งที่ยากเนื่องจากขบวนการก่อการร้ายต่าง ๆ ไม่ได้ใส่ชุดเครื่องแบบทหาร แต่ผู้ที่จะถูกระบุเป้าหมายจะถูกขึ้นบัญชี (list) โดยปฏิบัติการข่าวกรองทางทหาร ดังนั้นหนึ่งในข้อกล่าวหาของการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายคือมันถูกใช้ในการโจมตีเป้าหมายที่ไม่ชอบธรรมหรืออย่างน้อยที่สุดความชอบธรรมของเป้าหมายไม่แน่ชัด เราจะทราบได้อย่างไรว่าเหยื่อของการโจมตีที่ถูกระบุเป้าหมายนั้นเป็นเป้าหมายที่ชอบธรรม การสังหารอย่างระบุเป้าหมายได้ต่อยอดถึงความยากลำบากในการจัดแบ่งประเภทของผู้ก่อการ (actors) และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันด้วยอาวุธ (armed conflicts) กับผู้ก่อการร้าย (Himes, 2016) นอกจากนี้การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายนั้นยังมีการโจมตีที่เรียกว่า “การโจมตีเอกลักษณ์” (signature strike) ซึ่งหมายถึงการใช้โดรนโจมตีเป้าหมายทั้ง ๆ ที่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าเป้าหมายเป็นผู้ก่อการร้าย เพียงแต่แบบแผนชีวิตหรือพฤติกรรมของเป้าหมายระบุได้ว่าเป้าหมายมีความสัมพันธ์กับกลุ่มก่อการร้าย (The Bureau of Investigative Journalism, n.d.) บุคคลที่สนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายไม่จำเป็นที่จะต้องมีบทบาทสำคัญในการวางแผนหรือก่อการในขบวนการก่อการร้ายเสมอไป แหล่งข่าวใหญ่ในปากีสถานระบุว่ามิสไซล์ที่โจมตีพลเรือนเสียชีวิตกว่า 50 คนในปฏิบัติการที่ใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุ

เป้าหมาย การที่มีพลเรือนเสียชีวิตอันเนื่องมาจากการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายเป็นข้อบกพร่องที่สำคัญเนื่องจากตามหลักการของทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรมการโจมตีพลเรือนหรือผู้ที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรบเป็นสิ่งที่มีอาชญากรรมรับได้ อย่างไรก็ตามยอดตัวเลขของผู้เสียชีวิตที่เป็นพลเรือนไม่ได้รับการยืนยันจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ แหล่งข่าวแห่งหนึ่งรายงานว่า การเสียชีวิตที่เกิดกับพลเรือนอันเนื่องมาจากการโจมตีของโดรนมีมากถึง 88% Kilcullen และ Exum กล่าวว่าอัตราการเสียชีวิตของพลเรือนต่อผู้ที่กระทำสงคราม (militants) คิดเป็น 50:1 อีกแหล่งข่าวหนึ่งก็อ้างอิงกับการรายงานข่าวท้องถิ่นรายงานว่าอัตราการเสียชีวิตของพลเรือนมีราว ๆ 32% อย่างไรก็ตามตัวเลขเหล่านี้เป็นเพียงการคาดการณ์เท่านั้นเนื่องจากมันเป็นการยากที่สำนักข่าวแต่ละแห่งจะแยกพลเรือนออกจากผู้ที่กระทำการรบ บางแหล่งข่าวอาจรวมเอายอดการตายของผู้กระทำสงครามเข้ากับผู้ที่ “ถูกกล่าวหา” ว่ากระทำสงครามโดยพิจารณาจากเพศและอายุ เจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาในรัฐบาลยุคโอบามากกล่าวว่าจากการโจมตีด้วยโดรนหลายร้อยครั้งมีพลเรือนเสียชีวิตด้วยตัวเลขหลักหน่วยเท่านั้น อย่างไรก็ตามตัวเลขดังกล่าวของรัฐบาลเป็นตัวเลขที่เกิดจากการคาดเดาเท่านั้น เพราะไม่มีการพิสูจน์เชิงประจักษ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของบุคคลบริเวณพื้นที่ที่ถูกโจมตี (Himes, 2016) แต่ในวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 2012 หนังสือพิมพ์ *The New York Times* ได้ลงข่าวว่าจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในรัฐบาลโอบามาที่ไม่ประสงค์ออกนามพบว่าสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าผู้ชายที่มีอายุอยู่ในช่วงที่เป็นทหารได้ทั้งหมดเป็นผู้กระทำสงคราม แต่จากการพิสูจน์หลังการเสียชีวิตพบว่าหลายคนในนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ (Becker & Shane, 2012)

ประการต่อมา การโจมตีด้วยการใช้โดรนอาจจะขัดกับหลักการความได้สัดส่วน พิธีสารที่ 1 ของอนุสัญญาเจนีวา (Geneva Convention Protocol I) ระบุว่าให้มีการลดการสูญเสียชีวิตของพลเรือนและความเสียหายอันจะเกิดขึ้นกับทรัพย์สินของพลเรือนในระหว่างการทำสงครามเป้าหมายทางทหาร Vogel (2011 as cited in Rae, 2014, p. 67) กล่าวว่า การยิงมิสไซล์จากรยะไกลกว่าพัน ๆ ฟุตจากอากาศลงบนคู่สงครามโดยใช้หัวระเบิดอย่างง่ายไม่ได้เป็นการละเมิดหลักความได้สัดส่วน อย่างไรก็ตามการโจมตีมักจะเกิดขึ้นในบริเวณที่มีพลเรือนอาศัยอยู่และก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตของพลเรือน ดังนั้นประชาชนควรที่จะได้รับการเตือนก่อนที่จะมีการโจมตีเพื่อลดการสูญเสียชีวิตของพลเรือน (Rae, 2014)

ประการสุดท้าย ในแง่ของความจำเป็นทางการทหารที่หมายถึงการรบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต้องนำไปสู่การได้รับชัยชนะต่อศัตรู การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายเป็นการก่อกวนเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะสั้นเท่านั้น แต่เป้าหมายในระยะกลางและระยะยาวยังไม่ได้รับการประเมิน การประสบความสำเร็จในระยะสั้นเกิดจากความสามารถในการสังหารผู้บัญชาการทางทหารของฝ่ายศัตรูได้ แต่อย่างไรก็ตามตำแหน่งเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลได้ อาจจะเป็นไปได้ว่าการเสียชีวิตของผู้บัญชาการเหล่านั้นจะได้รับเกียรติยศในฐานะผู้รักชาติ ส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมขบวนการก่อการร้ายมากขึ้นก็เป็นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ที่สื่อสังคมออนไลน์สามารถจะดึงดูดผู้คนจากทั่วโลกมาเข้าร่วมขบวนการก่อการร้ายได้ ผู้สังเกตการณ์ชาวเยอรมันรายหนึ่งได้ให้ความคิดเห็นว่าการโจมตีด้วยโดรนของสหรัฐอเมริกาได้สร้างความคิดเห็นที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกาและความรุนแรงโดยทั่วไป (Keene, 2015) ในปี ค.ศ. 2012 การศึกษาโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำชนเผ่า และบุคคลอื่น ๆ ในเยเมนจัดทำโดยศูนย์สำหรับพลเมืองภายใต้ความขัดแย้ง (Center for Civilians in Conflict) สรุปว่า “ผลลัพธ์ที่ไม่ได้ตั้งใจอย่างหนึ่งของการโจมตีคือการทำให้ประชากรท้องถิ่นมีความหวาดระแวงมากขึ้น” (Raghavan, 2012 as cited in Keene, 2015, p.29)

5. การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายอย่างมีจริยธรรม

การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายถูกมองออกเป็น 2 แง่ ในทางหนึ่ง มีนักวิชาการจำนวนไม่น้อยที่เห็นด้วยกับการใช้โดรนเพื่อโจมตีศัตรูในฐานะที่โดรนเป็นยุทธโศปกรณ์สมัยใหม่และมองว่าการโจมตีด้วยการใช้โดรนมีจริยธรรมมากกว่าการโจมตีที่เป็นแบบแผนดั้งเดิม เช่น การใช้รถถัง หรือการยิงจากเครื่องบินขับไล่ เพราะการโจมตีด้วยโดรนนั้นเข้ากับหลักการของแนวปฏิบัติในช่วงระหว่างสงคราม (*jus in bello*) นั่นคือสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างผู้ที่กระทำการรบออกจากผู้ที่ไม่ได้

กระทำการรบได้ มีความได้สัดส่วน และสอดคล้องกับหลักความจำเป็นทางการทหาร ในอีกทางหนึ่ง มีนักวิชาการจำนวนไม่น้อยที่ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมาย เนื่องจากมีพลเรือนผู้บริสุทธิ์เสียชีวิตจากปฏิบัติการที่ใช้โดรนโจมตี การทำให้ประชาชนเดือดร้อนจากการโจมตี และมันอาจเป็นการกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงมากขึ้นจากการที่กลุ่มก่อการร้ายได้คนไปเป็นสมาชิกเพิ่ม

อย่างไรก็ตามเรามาอาจปฏิเสธได้ว่าโดรนเป็นยุทธโศภนกรรมที่ทำให้ฝ่ายรัฐได้รับความได้เปรียบในการต่อสู้กับกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ เพราะการใช้โดรนต้องการความเหนือกว่าทางอากาศ ซึ่งกลุ่มก่อการร้ายไม่ได้มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมือนกับรัฐ อีกทั้งการโจมตีของโดรนทำให้ผู้ที่ถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายไม่สามารถที่จะปกป้องตัวเองจากการโจมตีได้เลย ดังนั้นจึงเปรียบเสมือนกับการใช้หลักการอสมมาตร (asymmetry) ที่ใช้ความแข็งแกร่ง (strength) ของอีกฝ่ายทำลายล้างความอ่อนแอ (weakness) ของอีกฝ่าย อย่างไรก็ตามการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายไม่ควรพุ่งเป้าไปที่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ แม้ว่ารัฐมีการทำลายล้างของมิสไซล์ที่ยิงมาจากโดรนจะต่ำกว่ากระสุนจากรถถังหรือเครื่องบินขับไล่ก็ตาม เพราะการพรากชีวิตประชาชนผู้บริสุทธิ์นั้นผิดหลักการของสงครามที่เป็นธรรม อีกทั้งการโจมตีเอกลักษณ์ (signature strike) ก็ไม่ควรเกิดขึ้นเพราะรัฐยังไม่สามารถพิสูจน์ความผิดของบุคคลได้ รัฐควรที่จะกำหนดเป้าหมายที่เป็นตัวบุคคลที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้ก่อการร้าย ศิขารายละเอียดของตารางชีวิตในแต่ละวัน และบุคคลรอบข้าง เพื่อให้การสังหารอย่างระบุเป้าหมายไม่กระทบกับพลเรือนผู้บริสุทธิ์ ในด้านการเตือนประชาชนล่วงหน้าเกี่ยวกับการโจมตีเพื่อลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลทั่วไปนั้นคงไม่สามารถกระทำได้เพราะปฏิบัติการที่ใช้โดรนโจมตีนั้นเป็นปฏิบัติการลับ หากความลับรั่วไหลออกไปอาจส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการได้ ในส่วนของการที่กลุ่มก่อการร้ายจะได้สมาชิกเพิ่มอันเนื่องมาจากความรู้สึกเกลียดชังของประชาชนต่อรัฐที่ใช้ปฏิบัติการโดรนนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าหากปฏิบัติการดังกล่าวมุ่งโจมตีไปที่สมาชิกของกลุ่มก่อการร้าย ประชาชนโดยทั่วไปจะไม่ไปเข้าร่วมกับขบวนการก่อการร้าย การที่ประชาชนต้องถินเข้าร่วมกับขบวนการก่อการร้ายเป็นเพราะว่าพวกเขา รู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม ญาติพี่น้องของประชาชนเหล่านั้นที่ไม่ได้ข้องเกี่ยวกับกลุ่มก่อการร้ายอาจถูกสังหารในปฏิบัติการโดรนทำให้ประชาชนไม่มีทางเลือกอื่นนอกเหนือไปจากการเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย ดังนั้นเงื่อนไขทางจริยธรรมที่สำคัญที่สุดในการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายก็คือการที่รัฐไม่โจมตีประชาชนผู้บริสุทธิ์

6. สรุป

บทความนี้ต้องการที่จะอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางจริยศาสตร์เกี่ยวกับการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมาย ภายใต้กรอบทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรม การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่รัฐใช้ในการก่อการร้าย ทำให้ผู้บัญชาการทหารของกลุ่มก่อการร้ายเสียชีวิตโดยที่ไม่ต้องเสียเลือดเนื้อของทหารในฝ่ายตน วิธีการที่จะทำให้การใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายมีจริยธรรมคือการไม่โจมตีพลเรือนผู้บริสุทธิ์ อย่างไรก็ตามบทความนี้ไม่ได้วิเคราะห์ความชอบธรรมที่จะเข้าสู่สงคราม (*jus ad bellum*) เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนหน้ากระดาษ แต่ถึงกระนั้นข้าพเจ้าก็ยังเชื่อว่าการใช้โดรนเพื่อการสังหารอย่างระบุเป้าหมายนั้นมีความชอบธรรม เพราะถือว่าอยู่ในหลักการการป้องกันตนเอง (self-defense) เนื่องจากผู้ก่อการร้ายอาจวางแผนเพื่อให้เกิดโศกนาฏกรรมขึ้นในรัฐต่าง ๆ ดังนั้นหลักการใช้กำลังเมื่อมีภัยใกล้ตัว (imminence) จึงมีอาจบอกได้ว่าภัยนั้นใกล้เข้ามาอย่างน้อยเพียงใด เนื่องจากกลุ่มก่อการร้ายมักจะโจมตีอย่างฉับพลันโดยที่ผู้บริสุทธิ์รวมทั้งรัฐมิได้ระวังตัว (surprise attack) ดังนั้นรัฐจึงต้องทำการจู่โจมก่อนที่ผู้ก่อการร้ายจะสามารถก่อเหตุโศกนาฏกรรมขึ้นมาได้ (pre-emption)

7. บรรณานุกรม

- Aljazeera. (2020). **1 killed in Israel drone attack on Golan Heights: Syrian state TV**. Retrieved May 2, 2021 from <https://www.aljazeera.com/news/2020/2/27/1-killed-in-israel-drone-attack-on-golan-heights-syrian-state-tv>
- BBC. (n.d.). **Just war – introduction**. Retrieved May 3, 2021 from <http://www.bbc.co.uk/ethics/war/just/introduction.shtml>
- BBC News. (2020). **Qasem Soliemani: US strike on Iran general was unlawful, UN expert says**. Retrieved May 2, 2021 from <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-53345885>
- Becker, J & Shane, S. (2012, May 29). Secret ‘Kill List’ Proves a Test of Obama’s Principles and Will. **The New York Times**. <https://www.nytimes.com/2012/05/29/world/obamas-leadership-in-war-on-al-qaeda.html>
- Galbraith, J. (2020). U.S. Drone Strike in Iraq Kills Iranian Military Leader Qasem Soleimani. **American Journal of International Law**, 114 (2), 313-323.
- Himes, K. R. (2016). **Drones and the ethics of targeted killing**. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Keene, S. D. (2015). **Lethal and legal?: The ethics of drone strikes**. Carlisle, PA: United States Army War College Press.
- McMahan, J. (2009). **Killing in war**. New York: Oxford University Press.
- Meisels, T. (2018). Targeted killing with drones?: Old arguments, new technologies. **Philosophy and Society**, 29 (1), 3 – 16.
- Nathanson, S. (2010). **Terrorism and the ethics of war**. New York: Cambridge University Press.
- Oxford Public International Law. (2011). **Targeted killing**. Retrieved May 3, 2021 from <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e415>
- Rae, J. D. (2014). **Analyzing the drone debates: Targeted killing, remote warfare, and military technology**. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Rudolf, P. (2014). Killing by drones: The problematic practice of U.S. drone warfare. **Ethics and Armed Forces**, 2014 (1), 36 – 40.
- Statman, D. (2014). Drones, robots and the ethics of war. **Ethics and Armed Forces**, 2014 (1), 41 – 45.
- The Bureau of Investigative Journalism. (n.d.). **Glossary of drone warfare**. Retrieved May 4, 2021 from <https://www.thebureauinvestigates.com/explainers/glossary-of-drone-warfare>
- The Defense Post. (2020). **Israeli drone strike targets Hezbollah members in Syria near Lebanon border**. Retrieved May 2, 2021 from <https://www.thedefensepost.com/2020/04/15/israel-hezbollah-drone-strike-syria-lebanon/>
- Walzer, M. (2016). Just & unjust targeted killing & drone warfare. **Daedalus, the Journal of the American Academy of Arts & Sciences**, 145 (4), 12 – 24.